

Cé cé cé pé

*„Úgy látszik, nevetséges és zavaros fejű tanítómester vagyok. Ezért majd – akárcsak azok, akik nem képesek értelmesen beszélni – nem nem általánosan mondom el, amit akarok, hanem kiragadok egy kis részt –”
Johann Georg Hamann mottója *Írók és műtízeszek* című szövegében Platón *Államából*, Szabó Miklós fordítása*

(1.1)

A Szondy utcai lakás közepső szobájában levő kerek kártyaasztal lapján van egy hosszúkás, keskeny mélyedés. Háborús repesznyom. Megakad benne a por, dohányyszál, ilyesmi. Az ostrom alatt bevágódott az ablakon egy bombarepesz, és megállt az asztal lapjában. Ez még Budán történt, a Horthy Miklós úton.

(2.2)

A családban többé-kevésbé mindenki tudott németül. (K) nagyanyját kivéve, aki ha meghallotta, hogy a jelenlétében németre váltanak, kiment a szobából. Semmi cirkusz, vagy ilyesmi, egyszerűen fölállt, szó nélkül otthagyta őket. (K) nagyapja németül számolt, énekelgetett magában, ha azt hitte, hogy senki se hallja. Igazából nem törődött vele, hogy hallja-e valaki. Lelkesedett Hitlerért, állítólag szívvel-lélekkel hallgatta a rádióban Hitler beszédeit. Legalábbis a háború előtt. A háború vége felé már nem. Tizenegy testvére volt, összejártak, boroztak, hangoskodtak. Emelt hangon kiabáltak egymással, összevesztek mindenben. Összevesztek a Hitler miatt, az egyik utálta, a másik nem utálta, ruszkkik így, komcsik amúgy, egyikük lelkesen zsidózott, a másik, akinek zsidó volt a felesége, látványosan befogta a fülét, éjfélután pedig, ha már kiüvöltözték magukat, érzelmösen egymás nyakába borultak, és indultak hazafelé. Alaposan ki kellett szellőztetni utánuk a dohányfüst miatt. A cselédlány összeszedte az üres vagy borral félig teli poharakat, egybeborogatta a hamutartókat, és fintorogva kicipelte az egészet a konyhába. A férfiak még a lépcsőházban is kiabáltak, fel-felrohögtek, kieresztették a hangjukat, ez addig tartott, míg el nem szállította az utolsót is a taxi. Üriemberek. Meghalt mind.

(5.1)

Volt egyfajta világossárga, ízetlen sajt, azt nevezték trappistának. De nem az volt, a legkevésbé sem volt trappista, lehet, hogy még a neve se volt trappista. Ilyen a kommunizmus, vagyis nem ilyen, hanem ez, és passz. Egyszer (K) a Pásztoréknál nézte a tévén a meccset, és kapott vajaskenyeret a Pásztor mamájától, vékony szelet trappistasajttal, az jó volt. Volt íze. A Pásztor 1985-ben meghalt. Lezuhant ejtőernyővel, valahogy túlélte, egy évre rá mégis meghalt, (K)-nak fogalma sincs, hogyan.

Fogalmam sincs, hogyan.

(0.1)

Hésziadosz a Múzsákkal kezdi, a Múzsák anyjával, Zeusz egyik ágyasával, Mnemoszünével, aki, ahogy Kerényi Károly írja, „az Emlékezés mint az emlékezés kozmikus alapja”, soha meg nem szakadó forrása. De tőle van a „jótét feledés” is, „így nem önmagát veszíti el az ember, csak azt, ami felejténivaló”: a halottakat hagyja elnémulni, a költőket engedni elapadni.

(1.5)

Kommunizmus van, ez (K) számára a csütörtöki bridzspartik előtti családi beszélgetésekből derült ki. Vagyis épp az, hogy semmi nem derült ki igazából. Nem pont kommunizmus, de haladás afelé. Bridzseztek, Kati néni, a húga, Loli, Miki bácsi, a Loli *buta* férje meg (K) szülei. Már az is – vagy az sem – derül ki rendesen, hogy ez egyáltalán valamiféle *rendszer*, úgy érteve, hogy kommunizmus van vagy nincs. Jönnek a vendégek élénk zajjal, mindenki hangosan és egyszerre beszél, izgatottak, túlzottan vidámak, most egy-két órára mintha lerázták volna magukról a halálos kimerültségüket, az egyhangú, ólmos szürkeséget, amiben éltek. A kommunizmust, akármit jelentsen is az. De mégis,

(1.6)

mit jelent? Cigarettazik a fotelben Miki és Loli, és hevesen komcsiznak. Rendszer, kommunisták, zsidók így meg úgy, 'hú, de finom már megint a pogácsa, Ilonka néni!' 'Isteni pogácsa', lelkesedik a Miki kivörösödött fejével, és megkísérel kezét csókolni (K) nagymamájának, de az nem engedi. Átülnek a kártyaasztalhoz, (K) ihat egy korty kellő hőmérsékletre hűtött szürkebarátot. A húga is. Figyelik egy darabig a licitet, meg van engedve, az elején még maradhatnak. Miki emelt hangon beszél, aztán mikor a zsidó

(0.3)

zsidó

(1.7)

főnökét említi, valamennyire lehalkítja magát. Lolcsi is a zsidó főnökét emlegeti, hogy 'az mennyire egy rendes fickó'. És jóképű. 'És milyen jóképű', ez többször is elhangzik, Loli nevet, ilyenkor Miki arca elkomorul, percekig egy szót sem szól. Az ablakhoz áll, kinyitja, kifújja a füstöt. Kimegy a szobából. 'Csak meg ne hallja az uram', mondja Loli sokkal halkabban a kelleténél, megvető hangsúllyal, de mi van ezen meghallani való? Kikattintja a retiküljét, türelmetlenül kotorászik benne, akkor nyugszik meg, ha végre a kezébe akad a cigarettatárcája. Lenézi a férjét, akitől már kétszer elvált, de az addig könyörgött neki, amíg harmadszor is hozzáment. Lonci is lenézi a férjét, a Pistát. (K) keresztanyja mindenkit lenéz, minden férfit, beleértve az unokaöccsét, (K) apját, akit imád. *Mélyen*. A nők, tudják vagy nem, lenéznek a férfiakat, (K) szerint némi joggal. 'Biztos történt valami a Lolcsi meg a jóképű főnöke között', közli (K) húga (K)-val. (K) nem érti. 'Hogyhogy valami?' 'Hát valami, na!' Már nem élnek.

(7.1)

Egyikük sem. Meghalt a Loli. Már nagyon régen, (K) úgy érzi, hogy hihetetlenül régen. Ezek az emberek már nagyon, de nagyon rég meghaltak, nem kell izgulnia annak, aki miattuk izgul.

(2.3)

A Vergeltungswaffe program 1939 és 1942 között a Luftwaffe, majd a Wehrmacht keretében folyékony üzemanyagú rakétafegyvereket fejleszt. Az Aggregat-4 típusú ballisztikus rakétát. A projekt vezetője Wernher Magnus Maximilian Freiherr von Braun. Amikor lebombázták a peenemündei telepet, a tübingiai Harz-hegységben lévő föld alatti sóbánya tárnáiba helyezték át a gyártást. Az első A-4 rakéta 1944-ben a londoni Chiswick kerületben csapódott be. Széttrancsírozta, aki ott volt.

(1.21)

Beül (K)-val és a húgával a vasárnapi misére a nagyanyjuk. Előtte a fasori református templom, hazajön, és már viszi is a gyerekeket a Szondy utcai Szent Család templomba. A misét is végigcsinálja, pedig ad arra, hogy vastagnyakú kálvinista. Aztán ebéd. Hazaérnek, nekiáll a főzésnek.

(8.1)

Volt egyszer olyan is, hogy (K) Münchenben marad. *Kinnmarad*, ahogy akkor mondták. Az apjával a müncheni olimpia előtti nyáron két hétig Paula néninél, apja nagynénjénél laktak, egy külvárosi panelházban. Takarosan gondozott parkban új, tízemeletes épületek, programozható liftekkel. Benyomod a gombot, a kabin odamegy, ahová irányítod. Megnyomsz pár gombot, a lift engedelmesen végigjárja az emeleteket, abban a sorrendben, ahogy a gombokat benyomogattad. Hangtalanul záródó ajtóju kék-fehér villamosok, Nächste Haltestelle Schleißheimer Rathenaustraße, a hangszóró bemondja az állomásokat. Finom, régi illat volt a Palkó néni lakásában. Vadonatúj épület régi illattal. Lehetett kólát inni, de csak egy pohárral. München felé Bécsben át kellett szállniuk egy másik szerelvényre, a pályaudvar csarnokában várakoztak, vettek egy fél füzer banánt. A pad melletti szemetesvödörből egy pár nejlonharisnya lógott ki. Akkoriban, ha leszaladt a szem, a nők Pesten nem dobták el a harisnyájukat, hanem elvitték a szemfelszedőhöz. Egyik este a félig nyitott szobaajtó mögül (K) véletlenül meghallotta, hogy róla beszélnek. Hogy maradjon-e itt. Ne maradjon itt a gyerek? Nem maradt ott.

(6.2)

'Sétáltatok haza kézenfogva apáddal az Andrásyn, a platánfasoron, rugdostad a töltényhüvelyeket', meséli (K)-nak az anyja. 'Teli volt a járda töltényhüvellyel.'

(1.22)

A kisköfalatti kibukkan a Városligeti-tónál, balra kanyarodik egy semmire sem használható, semmit semmivel össze nem kötő csinos hidacska mellett, és megáll az Állatkertnél. A kapuban két kőelefánt van. A kőelefántok idővel összemennek. Aztán a Széchenyi fürdő jön, végállomás. Kiszállnak, mennek úszni a Szecskába.

Hazafelé eszébe jut, hogy nem ette meg a tízóraiját. Kiszedi a törülközőt meg a vizes fürdőgatyáját mellől. Két szelet kenyér között parizert, befűlt a zacskóba. Nem jó a szaga. Nem éhes. Szétbontja, kieszi belőle a parizert, a kenyeret egy szeméttartóba dobja.

(9.6)

1989 nyarán, egy berlini rendezvényen odalépett (K)-hoz egy rosszul öltözött, gyűrött arcú férfi, elmormogta a nevét, és (K) arcába bámult. (K) nem értette, mit mond, a fickó halkán beszélt a nagy zsvivajgásban. Akkor lassan megismételte, 'Szendrey vagyok, megismersz?', (K) bólintott, bár fogalma sem volt róla, hogy ez ki. 'Ott laktunk a harmadikon, emlékszel, nem?', kérdezte a férfi, és félrefordult. 'Elbújtam.' 'Hová', kérdezett vissza (K), és eszébe jutott a két Szendrey fiú a harmadikról. Két szép arcú úrigyerek a lifttel szemközti lakásból. Egyszer csak eltűntek.

(8.6)

Ők is. 'Mit hova', folytatta, 'hát feltörtem egy víkendházat. Ott húztam meg magam egész télen', és megint (K) arcába bámult. 'Mégvártam, amíg olvadni kezd, aztán leléptem a jugókhoz. Nem emlékszel rám, mi?', kérdezte. 'De!' Valami tényleg rémlett (K)-nak. 'Ja. Megléptem. Bevonultunk a csehekhez', folytatta a fickó, 'hatvannyolc nyara, tudod'. 'Tudom, persze', válaszolta (K), pedig szinte semmit nem tudott erről. 'És mi van a testvéreddel?' A fickó erre még közelebb lépett (K)-hoz, akit megcsapott a hajléktalanok jellegzetes szaga. 'Ő megúsztá', mondta, és mutatójával mellbe bökte (K)-t. 'Te is megúsztad.' Megfordult, kiment az ajtón.

(3.6)

A Kajtár megúsztá. Ónodi is. A Pasztuh nem. (K) átvette a behívót, és odament, ahová kellett, a megadott címre. Nem volt ügyes. Nem volt nem ügyes se, csak úgy volt, sodorták a dolgok. Rendszer. Egyszer karácsonyra vett az összespórolt pénzén ajándékba egy hanglemezt, de nem volt lemezjátszójuk. Walkür. Olyasmi lehetett, nyilván arra gondolt, hogy majd egyszer lesz biztos lemezjátszójuk, ha lesz rá pénz. Végképp nem volt rá pénz. És az anyja azt mondta, amikor meglátta a lemezt, hogy 'és majd az ujjamon fogom pörgetni?' Igen, ez, hát, stimmel. Az ostrom alatt, ahogy Budát elfoglalták az oroszok, a Bartók Béla úti pincében tartott razzia után az egyik katonatiszt visszajött a legényeivel, és elvitette (K) anyja Wagner-lemezeit. A lányok épp kikászálódtak az ágyneműtartóból, látták, ahogy a tiszt mutatja az egymásra stószolt lemezeket. (K) anyja odarohant, és kézzel-lábbal mutogatta, hogy ez az övé. A tiszt pedig, hogy nem, ez az övé. Lehúzta a kesztyűjét, meséli (K) anyja (K)-nak, tele voltak az ujjai aranygyűrűkkel. 'Az egyik karikagyűrűt lehúzta, és nekem adta', meséli (K) anyja. Sokszor elmesélte már. 'Egy snájdig ruszki tiszt.' A gyűrűt krumplira cserélték. A krumpelit megfőzték.

(4.15)

Behívót kap a Fradi futballtoborzójára. Tíz évvel a katonai behívója előtt. Az apjával villamosozik az Üllői úton a Fradi-pályára. 42-es villamos, két megálló a

Nagyvárad tértől. Alig fértek el az öltözőben, rengeteg kisfiú, térdükig lógó, kifakult fradista dresszt kaptak, és kemény, érzéketlen stoplis cipőt. Az egyik hát-só, salakos edzőpályán rohángáltak a labda után, nem volt jó. Kiválasztják, fölírják a nevét, boldog, troliznak hazafelé az apjával. Nem volt foci, a labda után vetették magukat, aki hozzáfért, igyekezett belerúgni a kapu irányába. 'Ez mi volt', mondta az apja a trolin. Nem kérdezte, mondta, és mintha mosolygott is volna hozzá. 'Miért nem játszottál?' Erre mit lehet felelni. Egyszer vagy kétszer (K) elé is került a labda, és akkor, ahelyett, hogy csinált volna valamit, csak belerúgott egyet, ahogy a többi. A fiúk tülekednek. Néhánynak már szőrösödik a fütyülője körül. 1980-ban fölszedték a síneket az Üllői úton.

(9.31)

Van egy kis hétvégi háza. Sziget vagy folyópart, néhány szál dróttal körülkerített, nem túl nagy, homokos terület, nincsenek fák. Néhány bokor, ennyi. A kert előtt faszor. Egy szoba, mellékhelyiség, konyha, veranda, téglából és fából épült. Amikor ott van, mindig süt a nap. Függőlegesen süt. Ezt álmodja. Meleg, sárga fények. Nem tudja, hol van a ház, nem tudja, hogy került oda, arra kell gondolnia, hogy ha elmegy innen, sosem talál vissza többé. Sokszor álmodik a házról. Ott van, de nem tudja, hol, ez igazából nem jó, de nem is rossz álom. Van egy háza, ott van, nem tudja, hogy hol.

(7.1)

Nem tud kimenni a szobából, az Öldöklő Angyal elállja az ajtót. Megtorpan, megfordul. Tud vagy nem, megáll. Hátralép. (K)-ra pillant. (K) megrázza a fejét. Nevet? Kiad valamiféle hangot. 'Nevetsz?', kérdezi ((C)). A nevetéshez tartozó szájmozgás. 'Nem tudsz kimenni?' 'Dehogynem', válaszolja ((C)), de marad. Nincsenek angyalok, gondolja (K).

(4.10)

(K) apja hét évvel idősebb (K) anyjánál. Sok? Kevés, pont jó így? (K) sosem látta őket úgynevezett intim helyzetben. (K) húga állítólag látta, *az állítólag itt annyit jelent, hogy a húga állítja,*

de hogy pontosan mit, arról ne legyen szó. Igen, de mi igazából persze az intim helyzet! (K) apjának voltak *ügyei*, (K) így tudja, bár hogy mifélek, arról nem tud. Egy ügyről tud, az biztos, minimum. Irodában baszni az íróasztalon munkaidő után, az jól hangzik. Egy kolléganőt, akinek átkozottul jó a melle, és dacára annak, hogy akkor az még nem divat, lelkesen szop.

(1.13)

Kilép a kapun, csaknem nekiütközik a hülye lánynak. A hülye lány nagydarab és öreg. Széles ábrázat, *ül* az arcán a mosoly. Vigyorog, gondolja (K), sőt azt gondolja, hogy *mit* vigyorog. Hogy *mit* vigyorog ez itt. Álmában is vigyorog? Szegény, gondolja (K). Ilyenek a hülyék, mint ez. Nagy a feje, tele a szatyra karfiollal vagy almával, nyilván a közértből jön. Befordul a sarkon, szélesen és olyan lassúsággal, ahogy sóderral megrakott tankhajók fordulnak a Dunán.

(9.4)

Johannes Brahms 1887-től 1897-ig, tíz nyáron keresztül sétálgatott fel s alá Pörtschachban, a Wörther See mellett. Az út félgömb, kispárna formájú, fekete kockákkal van kikövezve, mintha labdák volnának beásva a földbe. (K) egyszer alaposan beverte a lábát egy ilyen kőbe. Megbotlott, alig bírta elkerülni az esést, és mert úgy szorította a hóna alatt ((C)) karját, akivel sétált, majdnem lerántotta magát. Maga felé rántotta, de épp mert erősen fogták egymást, nem estek el. Denn alles Fleisch, es ist wie Gras, Und alle Herrlichkeit des Menschen wie des Grases Blumen. Egy-másnak estek.